

Jaarverslag van het Regionaal Archief Dordrecht

over het jaar 2019

door drs. T.J. (Teun) de Bruijn, gemeentearchivaris

januari 2020

Inleiding

Op grond van de Archiefverordening is de gemeentearchivaris verplicht om het College van Burgemeester en Wethouders jaarlijks verslag te doen van het beheer van de archiefbewaarplaats en de daarnaar overgebrachte archieven. Sinds 2017 is deze verantwoording in een afzonderlijk jaarverslag van het Regionaal Archief Dordrecht opgenomen. Dit jaarverslag wordt tevens als bijlage aan het verslag van de gemeentearchivaris omtrent het toezicht op de gemeentelijke informatiehuishouding toegevoegd. Het Regionaal Archief Dordrecht is een onderdeel van het Cluster Musea van de gemeente Dordrecht, dat bestaat uit de cultuurorganisaties het Dordrechts Museum, het Hof van Nederland, Huis Van Gijn en het Regionaal Archief Dordrecht.

1. Algemeen

Ook in 2019 heeft de uitvoering van de Auteurswet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming en daarmee het digitaal beschikbaar stellen van beeld en informatie via het internet weer uitgebreid op de agenda van het Nederlandse archiefwezen gestaan. Een eenduidige uitleg van wat de wet- en regelgeving nu exact toestaat, bestaat er nog steeds niet. Daarnaast is er veel aandacht besteed aan het opstellen van een nieuwe Archiefwet, waarin de overbrengingstermijn teruggebracht zal worden naar tien in plaats van twintig jaar. Het streven is dat de wet in 2021 in werking treedt.

Er zijn in 2019 twee vergaderingen belegd met de Klankbordgroep, waarin het Regionaal Archief Dordrecht in gesprek gaat met vertegenwoordigers van een aantal gebruikersgroepen van het archief. De bijeenkomsten worden vooral gebruikt voor een onderlinge uitwisseling van informatie over activiteiten en het bespreken van verbeterpunten aan de website en de dienstverlening in de studiezaal.

Het Regionaal Archief Dordrecht heeft in 2019 weer actief deelgenomen aan de landelijke expertgroep Websitearchivering. In dit gremium proberen archivariissen en bibliothecarissen niet alleen hun vakinhoudelijke krachten te bundelen maar ook inzichtelijk te maken welke instellingen bezig zijn met de archivering van welke websites. De expertgroep is tevens de centrale gesprekspartner voor de leveranciers van de benodigde software voor websitearchivering. Al vanaf 2008 archiveert het Regionaal Archief Dordrecht websites met een pakket van het softwarebedrijf Capsis. In 2019 is er onderzoek gedaan naar de op dit moment beschikbare systemen op het gebied van websitearchivering en de kwaliteit ervan. De conclusie was dat, gelet op een aantal landelijke ontwikkelingen, een overstap naar een ander pakket gewenst is. Dit zal in de loop van 2020 zijn beslag krijgen.

2. Archiefinspectie en advisering

Ook in 2019 zijn de archiefinspecteurs vele malen om advies gevraagd, zoals over hoe de archieven in een goede, geordende en toegankelijke staat moeten worden overgebracht, de digitalisering van archiefbestanden en de gevolgen van de gemeentelijke herindeling in de Hoeksche Waard voor het archiefbeheer. Met name het monitoren van de invoering en de gevolgen van het nieuwe Klant-, Zaak- en Archiefsysteem in de Drechtsteden heeft veel tijd gekost. De verwachting is dat eind 2020 alle processen zijn uitgerold en alle ambtelijke organisaties in de Drechtsteden volledig digitaal gaan werken en archiveren. Daarnaast zijn er weer tientallen machtigingen tot de vernietiging van archiefbescheiden verleend. Tevens zijn er onder andere facetinspecties uitgevoerd naar de kwaliteit van de archiefruimten en naar de kwaliteit en volledigheid van digitale dossiers. Vooral dit laatste zal de komende jaren een blijvend punt van aandacht en inspectie blijven.

Het Regionaal Archief Dordrecht heeft in 2018 besloten om gelet op de kennis, efficiëntie en kosten nauw met het Stadsarchief Rotterdam te gaan samenwerken met de ontwikkeling van een e-depot. In oktober 2019 is gestart met een proef om digitale bestanden

van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid in het e-depot te plaatsen en te ingesten. De eerste resultaten zijn positief te noemen, maar om processen meer automatisch te laten verlopen, zullen er aanpassingen in de huidige documentaire managementsystemen aangebracht moeten worden. Dit kan het beste op landelijk niveau aangepakt worden.

In juni 2019 werd er een druk bezochte studiemiddag voor de DIV-medewerkers uit Dordrecht en de regio georganiseerd, waarin onder andere het instellen van een Strategisch Informatieoverleg werd behandeld. Hierover is ook advies uitgebracht aan alle zorgdragers in het verzorgingsgebied.

3. Acquisitie

In 2019 is de collectie van het Regionaal Archief Dordrecht met ongeveer 300 strekkende meter gegroeid. Het betreft zowel overheids- als particuliere archieven uit Dordrecht en de regiogemeenten, waarmee een dienstverleningsovereenkomst is gesloten. Daarnaast zijn ook de Beeldcollectie, de Archiefbibliotheek en de Collecties Bewegend Beeld en Geluid met een (groot) aantal objecten aangevuld. De belangrijkste aanwinsten worden hieronder vermeld.

Aanwinsten aan archieven

Gemeente Nieuw-Lekkerland, 1991 – 2012 (archief 1268)

Werkorganisatie 'De Waard' (archief 1269)

Collectie van bouwvergunningen van de Gemeente Strijen (archief 1271)

Collectie van bouwvergunningen van de Gemeente Hardinxveld-Giessendam (archief 1287)

Gemeente Hardinxveld-Giessendam, 1990 - 2000 (archief 1307)

Personeelsvereniging 'WIEP' van de Gemeente Hardinxveld-Giessendam (archief 1311)

Collectie van bescheiden met betrekking tot het eiland Tiengemeten (archief 1324)

Classis Dordrecht van de Protestantse Kerk in Nederland (archief 1325)

J.P. Wyers' Industrie- en Handelonderneming (archief 1326)

J.F. Busch Modemagazijnen B.V., voorheen En-groshandel A. de Jongh & Co. geheten (archief 1327)

Vrijmetselaarsloge 'De Hoek' te Binnenmaas (archief 1329)

Burgerlijke Stand en Bevolking van Oud-Beijerland (archief 1330)

Baptistengemeente Dordrecht (archief 1331)

Architecten- en Ingenieursbureau A. Bakker en ir. Henk Bakker en zijn rechtsvoorgangers (archief 1332)

Stichting 'Internationale Orgelacademie Dordrecht' (archief 1333)

Naamloze Vennootschap 'Hoogland & Masee N.V.' (archief 1334)

Stichting 'Bach-Orgel' (archief 1337)

Doktersvrouwenkring van Dordrecht en Omstreken (archief 1339)

Classis Alblasserdam van de Protestantse Kerk in Nederland (archief 1343)

De Veer Stichting (archief 1344)

Collectie van bescheiden met betrekking tot de familie P. Los te Zwijndrecht (archief 1345)

Aanvullingen op de Handschriftenverzameling (archief 150)

Aanvullingen op de Burgerlijke Stand en Bevolking van Dordrecht alle regiogemeenten

Omvangrijke aanvullingen van de Archiefbibliotheek

Nieuwe publicaties betreffende Dordrecht en de regio Zuid-Holland Zuid

Omvangrijke aanvullingen van de Beeldcollectie

Fotohuis Elegant te Zwijndrecht (archief 1328)

4. Toegankelijkheid

In 2019 is een groot aantal aanvullingen op archieven beschreven en daarmee toegankelijk gemaakt via de website. Daarnaast is een aantal kleinere archieven geïnventariseerd en zijn de overheidsarchieven in een geordende en toegankelijke staat, dus met een inventaris overgebracht naar de archiefbewaarplaats. Daarnaast worden alle nog niet beschreven charters via MaisFlexis ontsloten en daarna aan een digitale afbeelding gekoppeld. De verwachting is dat dit project in 2021 kan worden afgerond.

Er zijn onder andere inventarissen gemaakt op:

Dordtse Vereniging tot Bestrijding der Tuberculose (archief 232)
Commissie van Toezicht op het Gemeentelijk Nijverheidsonderwijs (archief 292)
Interkerkelijk Wijkorgaan 'Dordrecht Zuid' (archief 453)
Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk, Afdeling Dordrecht (archief 491)
Scheepswerf 'Hoebée' (archief 563)
Gemeente Nieuw-Beijerland, 1781 – 1940 (archief 655)
Collectie van bescheiden met betrekking tot H. Teekens (archief 940)
Nederlands Hervormde Gemeente van Groot-Ammers (archief 1239)
Rooms-Katholieke Toneelvereniging 'Sint Sura' (archief 1248)
Eerste Dordrechtse Accordeon Vereniging 'Crescendo' (archief 1262)
Gemeente Nieuw-Lekkerland, 1991 – 2012 (archief 1268)
Werkorganisatie 'De Waard' (archief 1269)
Collectie van bouwvergunningen van de Gemeente Strijen (archief 1271)
Collectie van bouwvergunningen van de Gemeente Hardinxveld-Giessendam (archief 1287)
Gemeente Hardinxveld-Giessendam, 1990 - 2000 (archief 1307)
Personeelsvereniging 'WIEP' van de Gemeente Hardinxveld-Giessendam (archief 1311)
Collectie van bescheiden met betrekking tot het eiland Tiengemeten (archief 1324)
Classis Dordrecht van de Protestantse Kerk in Nederland (archief 1325)
J.P. Wyers' Industrie- en Handelonderneming (archief 1326)
J.F. Busch Modemagazijnen B.V., voorheen En-groshandel A. de Jongh & Co. geheten (archief 1327)
Vrijmetselaarsloge 'De Hoek' te Binnenmaas (archief 1329)
Burgerlijke Stand en Bevolking van Oud-Beijerland (archief 1330)
Architecten- en Ingenieursbureau A. Bakker en ir. Henk Bakker en zijn rechtsvoorgangers (archief 1332)
Stichting 'Internationale Orgelacademie Dordrecht' (archief 1333)
Naamloze Vennootschap 'Hoogland & Massee N.V.' (archief 1334)
Stichting 'Bach-Orgel' (archief 1337)
Doktersvrouwenkring van Dordrecht en Omstreken (archief 1339)

Een grote groep vrijwilligers is doorgegaan met het nader ontsluiten van de registers van de Burgerlijke Stand en de notariële akten van Dordrecht. Daarnaast is er een begin gemaakt met het indiceren van de gezinskaarten. Een van de vrijwilligers is actief op het gebied van institutioneel onderzoek. Deze gegevens, waardoor de geschiedenis van een instelling duidelijk wordt, worden aan de archieftoegangen gekoppeld. Met inzet van vrijwilligers en de commentaren van bezoekers van de Beeldbank zijn weer vele afbeeldingen beschreven en daarmee beter toegankelijk gemaakt.

5. Restauratie en conservering

Op het restauratieatelier aan de Vest is een groep vrijwilligers doorgegaan met het conserveren en herverpakken van archieven in zuurvrije omslagen en dozen. Daarnaast is de papierrestaurator, met ondersteuning van een archiefmedewerker, bezig met het restaureren en opnieuw opzetten van de Gemeentelijke Prentverzameling. Het gaat hierbij met name om de grootformaat tekeningen, prenten en aquarellen.

De restauratie van de in 2014 herontdekte 'reuzenkaart' die een beeld geeft van de Zuid-Hollandse of Groote Waard voor de Sint-Elisabethsvloed is afgerond. Vanwege de omvang van het object is de restauratie uitgevoerd door Art Conservation te Vlaardingen. In juli 2019 is de reuzenkaart in de studiezaal opgehangen. Deze activiteit heeft veel publiciteit opgeleverd. De begeleidende film is getoond tijdens de Avond van de Geschiedenis in oktober en zal ook in de studiezaal te zien zijn.

In 2019 is er een restauratieplan voor alle papieren objecten in de Collectie Dordrecht opgesteld en goedgekeurd. De papierrestaurator is tevens betrokken geweest bij de inrichting van tentoonstellingen in het Dordrechts Museum, Huis Van Gijn en Het Hof van Nederland en het gereed maken van objecten voor (internationale) uitleningen.

6. Archiefbewaarplaats

Begin 2019 is de gedeeltelijke herinrichting van het Stadsdepot afgerond. Door de overbrenging van overheidsarchieven die ouder zijn dan twintig jaar was er in de archiefdepots een tekort aan ruimte ontstaan. Met de extra ruimte en nieuwe stellingen is de verwachting dat we tot 2025 vooruit kunnen. Hoewel de nieuwe gemeente Molenlanden een eigen archivaris heeft benoemd, blijft het Stadsdepot de archiefbewaarplaats van de voormalige gemeente Molenwaard.

7. Studiezaal en dienstverlening

In Het Hof van Nederland is ook de studiezaal van het Regionaal Archief Dordrecht gehuisvest. Uit de bezoekaantallen blijkt dat belangstellenden in de geschiedenis van Dordrecht en de regio de studiezaal en website goed weten te vinden. Daarnaast worden er per maand gemiddeld 250 vragen die per mail of telefonisch binnenkomen door de studiezaalmedewerkers afgehandeld.

Alle archiefinventarissen zijn beschikbaar via de website van het Regionaal Archief Dordrecht. De archiefbescheiden kunnen kosteloos fysiek worden geraadpleegd in de studiezaal. De digitale afbeeldingen zijn sinds eind 2015 via de website van het Regionaal Archief Dordrecht gratis te raadplegen en te downloaden.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de bezoekerscijfers van het Regionaal Archief Dordrecht in 2019 in vergelijking met die van 2016 - 2018.

Bezoekcijfers van de studiezaal

	Bezoeken
2016	2.825
2017	2.713
2018	2.798
2019	2.819

	Aangevraagde stukken
2016	10.433
2017	8.891
2018	8.835
2019	10.513

Bezoekcijfers van het Regionaal Archief Dordrecht via archieven.nl

	Zoekacties	Paginaweergaves
2016	927.478	7.516.801
2017	870.063	4.576.039
2018	888.971	4.185.074
2019	801.833	4.285.899

Bezoekcijfers van de Beeldbank

	Bezoeken	Paginaweergaves
2016	100.853	1.859.086
2017	99.339	2.507.169
2018	136.885	3.851.437
2019	135.545	3.375.179

8. Website

In 2019 is in samenwerking met de Dordtse Academie en de Vereniging 'Oud-Dordrecht' weer een twintigtal lemmata aan het *Dordts Biografisch Woordenboek* toegevoegd, waardoor er nu 181 zijn gepubliceerd. Daarnaast zijn er via de sociale media, waaronder Facebook, geregeld korte verhalen en wetenswaardigheden gepubliceerd.

Onder de rubriek *Verborgene verhalen* zijn de nieuwe virtuele tentoonstellingen *Verstild Dordrecht* en *Stadswerken* en onder *Ontdek je geschiedenis* het verhaal *Vis* te bekijken. Daarnaast is er een aantal digitale collecties aan de Beeldbank toegevoegd, waardoor er nu ongeveer 175.000 foto's, prenten, kaarten, negatieven etc. gratis te raadplegen en te downloaden zijn.

In 2019 zijn ook de scans van alle opnieuw opgezette charters aan de beschrijvingen in MaisFlexis gekoppeld, waardoor deze nu via de website zijn te raadplegen en transport naar de studiezaal niet meer nodig is. Daarnaast heeft De Ree Archiefsystemen op de website persistent identifiers geïmplementeerd. In MaisFlexis heeft iedere record een globally unique identifier, waardoor ze individueel herleidbaar zijn. Door ze persistent te maken, krijgt elke record een duurzaam webadres. Bij een verandering van de structuur van de website wijzigt deze dus niet en wordt linkrot voorkomen.

9. Tentoonstellingen, publicaties en educatie

Er is in 2019 negen keer op de eerste zaterdag van de maand door een archiefmedewerker in het Hof of de Vest een Archief-wijzer gegeven, waarin in één à twee uur afwisselende onderwerpen, zoals familiegeschiedenis, restauratie, digitaal archiveren en het zoeken in de collecties aan de orde zijn gekomen. De middagen worden door gemiddeld tien belangstellenden bezocht.

Elk kwartaal is er op de zolder van het Hof een filmvoorstelling georganiseerd. Tijdens de eerste twee voorstellingen werden aanwinsten getoond, de derde ging over de sociale

werkplaats, Drechtwerk en de vierde over de strenge winters in de vorige eeuw. De belangstelling voor de voorstellingen was met een gemiddeld aantal van 150 bezoekers goed te noemen. Op 25 mei 2019 werd in de Schoumanzaal de film *Weemoed en Wildernis* van Digna Sinke over de ontwikkeling van het eiland Tiengemeten vertoond.

Begin mei werd de tentoonstelling *Stadswerken* van stadskunstenaar 2017 – 2018, Ton Kraayeveld afgesloten. Voordat de door hem vervaardigde tekeningen in de beeldcollectie van het Regionaal archief Dordrecht worden opgenomen, zullen ze eerst nog enige maanden op de zevende en achtste etage van het Stadskantoor komen te hangen. Met de stadskunstenaar 2019 – 2020, Erik Sep, zijn plannen besproken hoe de door hem vervaardigde werken eind 2020 getoond kunnen worden.

Op 22 juni is er een Open Archiefdag georganiseerd. Medewerkers vertelden in korte lezingen onder andere iets over nepnieuws, conflictbeheersing in de Middeleeuwen en de strijd tegen het water. Ook werden er een historische quiz gehouden en topstukken uit de collectie getoond. De dag is door ongeveer 200 belangstellenden bezocht.

In het kader van de Maand van de Geschiedenis is op 26 oktober in samenwerking met de Vereniging 'Oud-Dordrecht' de Avond van de Geschiedenis in het Hof van Nederland georganiseerd. Op een enigszins ludieke manier maar met een serieuze ondertoon is het thema *Zij/Hij* onder de aandacht gebracht. Er was een speciaal programma voor gezinnen met kinderen. Ongeveer 200 bezoekers kwamen op de avond af, die ook ruime aandacht kreeg in de lokale pers en via de sociale media.

Daarnaast was een aantal medewerkers intensief betrokken bij de totstandkoming van de tentoonstelling *800 jaar Dordtenaren in verzet* die eind december in het Hof van Nederland werd geopend en het boek *Dordrecht 366 dagen* dat eind november bij Uitgeverij Thoth verscheen. In samenwerking met de Vereniging 'Oud-Dordrecht' is gewerkt aan een digitale versie van de serie *Dordtse bronnen*. Deze is in het laatste kwartaal van 2019 beschikbaar gekomen. Daarnaast is medewerking verleend aan allerlei particuliere initiatieven, zoals de *Digitale Charterbank Nederland* van Huygens ING die medio 2019 is gelanceerd.